

Salmonelózy

V důsledku změn v životních podmínkách a v životním stylu obyvatelstva, při měnícím se imunitním stavu populace nastupují nová onemocnění, mezi něž se například řadí salmonelózy. Z obecného pohledu jejich počet neklesá, nýbrž stoupá.

Salmonelóza je bakteriální nákaza, která má své pojmenování po rodu bakterií. Salmonely jsou jednobuněčné organismy, které patří do skupiny střevních bakterií. Žijí v zažívacím traktu člověka a zvířat. Protože jsou nenáročné, mohou se rozmnožovat mimo tělo živočichů, především v potravinách živočišného původu.

Celý rod bakterií *Salmonella* rozlišujeme podle klinických, patologických a epidemiologických hledisek na tyto základní typy:

břišní tyfus (*Salmonella typhi*, *Salmonella paratyphi* A,B,C), zdroj je člověk, přenos nákazy se děje přímým nebo nepřímým způsobem

gastroenteritidy (*Salmonella enteritidis*) zdrojem bývají zvířata, k přenosu dochází kontaminovanými potravinami, v nichž se salmonely za příznivých podmínek rozmnoží.

Dále se dělí *S.* na sérotypy, ze sledovaných 162 druhů je nejznámější *S. enteritidis*.

Salmonelóza se obvykle u člověka projevuje jako akutní onemocnění, má krátkou inkubační dobu 6 až 48 hodin, kdy po požití infikované (nakažené) potraviny dochází k horečce, nevolnosti, vodnatému průjmu, zvracení, bolestem hlavy. Původce nemoci je izolován zejména ze stolice, vylučování stolicí přetrvává několik dnů až týdnů. Samo onemocnění trvá podle závažnosti příznaků 5-10 dnů. Imunita po onemocnění je krátkodobá a specifická podle sérotypu.

Kampylobakteriόza

je v současné době spolu se salmonelózou nejčastější střevní infekce. Její výskyt se zvýšil až koncem 20. století. Vzestup je možno považovat za následek změn ve způsobu stravování, především související s vyšší konzumací drůbeže a drůbežích výrobků.

Nejčastěji probíhá jako akutní průjmové onemocnění se zvýšenou teplotou, může napodobit akutní příhodu břišní, výjimečně jsou projevy související s poškozením orgánů mimo zažívací trakt.

Inkubační doba je obvykle 2 – 5 dní. Původcem je bakterie *Campylobacter species*.

Zdrojem původce nákazy pro člověka je zvíře, vzájemná promořenost mezi domácími a divokými zvířaty, postiženy jsou zejména hromadné chovy drůbeže (kuřata, krůty, slepice), chovy užitkových zvířat (vepří, ovce, ryby) a i domácí zvířata (psi, kočky, ptáci). Člověk bývá zdrojem původce onemocnění vzácně.

Přenos je fekálně-orální, vstupní branou infekce jsou ústa, nemocný pak vylučuje mikroba ve stolici. Většina nemocných získá infekci nepřímo prostřednictvím kontaminovaných potravin. Nejčastěji jde o potraviny živočišného původu, které neprošly dostatečnou tepelnou úpravou. V České republice se postupně počet onemocnění vyrovnal počtu onemocnění salmonelózou, v některých lokalitách se dostal až na první místo. Tato skutečnost nesvědčí o optimálním stavu hygienické úrovně stravování.

Prevence spočívá v důsledné kontrole potravin, krmiv, v trvalém dodržování technologických postupů při výrobě potravin a pokrmů, v přísné hygieně provozů, v dodržování systému kritických bodů při výrobě pokrmů a celkové profesionální úrovni pracovníků v potravinářství a pohostinství.

Deset zlatých pravidel WHO (světová zdravotnická organizace) k zabezpečení zdravotní nezávadnosti potravin při přípravě stravy:

1. Vybírej při nákupu takové potraviny, které jsou zdravotně nezávadné.
2. Zabezpeč dokonalé provaření potravin.
3. Zkonzumuj stravu bezodkladně po uvaření.
4. Po uvaření uchovávej potraviny velmi uvážlivě.
5. Ohřívej jednou uvařené potraviny důkladně.
6. Zabraň styku mezi syrovými a uvařenými potravinami.
7. Umývej si často ruce.
8. Udržuj všechno kuchyňské zařízení v bezvadné čistotě.
9. Ochraňuj potraviny před hmyzem, hlodavci a jinými zvířaty.
10. Používej pouze pitnou vodu.

Olga Johanidesová
Odbor školství, mládeže a sportu
oddělení organizace školství
Žižkova 57,
odloučené pracoviště Věžní 28
587 33 Jihlava
tel.: 564 602 955
e-mail: johanidesova.o@kr-vysocina.cz

2010-02-10

Použité materiály: publikace Scienta Medica

Slouží jako pracovní pomůcka pro zařízení školního stravování v kraji Vysočina.